

22.5.2001

1503/4/99

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jaakko Jonkka

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Marja Leskinen

PÄÄTÖS KANTELUUN TUTKINTOTODISTUSTEN ANTAMISEN JOUTUISUUDESTA

1 KANTELU

A kertoo 12.7.1999 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa olevansa tyytymätön Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan järjestämien valmistumistilaisuuksiin epätarkoituksenmukaiseen jakautumiseen lukuvuodelle sekä siihen, että opiskelija voi tästä syystä joutua opintojensa valmistuttua odottamaan kohtuuttoman pitkään seuraavaa publiikkia ja virallisen pätevyyden saavuttamista valtion virkoihin. A kertoo, että hän on opiskellut Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa sosiaalipolitiikkaa sosiaalityö pääaineena. Hän suoritti viimeisen valtiotieteen maisterin tutkinnon täyttämiseksi vaadittavan tentin 22.5.1999, jonka jälkeen hän on hakenut sosiaalityöntekijän virkoja tuloksetta. Valmistumispaperin puuttuminen on estänyt joko valitsemisen tai kutsumisen haastatteluun, silloin kun toisia virallisesti päteviä hakijoita on ollut.

A on selvittänyt yliopistolta seuraavan valmistumistilaisuuden ajankohdan, joka on vasta 20.10.1999, jolloin hän saa virallisen pätevyyden sosiaalityöntekijän virkaan. A katsoo, että on kohtuutonta, että opiskelija voi joutua odottamaan peräti viisi kuukautta paperia, joka on edellytyksenä niiden työpaikkojen saamiselle, joita varten hän on kouluttautunut.

A pyytää oikeusasiamiestä tutkimaan tämän epäkohdan ja vaikuttamaan sen muuttamiseen mikäli mahdollista.

2 SELVITYS

Opetusministeriö toimitti pyynnöstäni tänne selvityksen ja antoi lausunnon hankittuaan asiassa Helsingin yliopiston selvityksen ja lausunnon. Ne ovat kantelupäätöksen liitteenä.

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat

Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan selvityksestä ilmenee, että valtiotieteellisessä tiedekunnassa järjestetään publiikkeja, joissa tutkintotodistukset valmistuneille jaetaan, viisi kertaa vuodessa. Kaksi näistä tilaisuuksista järjestetään syyslukukaudella, ensimmäinen lokakuussa ja toinen joulukuussa. Kevätlukukauden publiikit ajoittuvat helmikuuhun, huhtikuuhun ja toukokuuhun. Ajatuksena on, että aina edellisen kuukauden tiedekuntatentistä on mahdollisuus ehtiä seuraavan

kuukauden publiikkiin. Toukokuun tentistä tätä mahdollisuutta ei edes teknisesti ole, sillä vaikka publiikki järjestetään aivan toukokuun lopussa, esimerkiksi viime keväänä 26.5.1999, viimeinen tiedekuntatentti oli vasta 22.5.1999.

Opintorekisteriotteen ja sosiaalipolitiikan laitokselta saadun vahvistuksen mukaan A:n viimeinen opintosuoritusmerkintä on päivätty 30.5.1999, jolloin hänellä ei ollut mahdollisuuksia ilmoittautua kevään viimeiseen publiikkiin.

3.2

Oikeudellinen arviointi

3.2.1

Oikeusohjeet

Suomen perustuslain 21 §:n (entisen hallitusmuodon 16 §:n) mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Yhteiskuntatieteellisistä tutkinnoista annetun asetuksen 16 §:n mukaan yliopisto antaa opiskelijalle hänen suorittamastaan tutkinnosta tutkintotodistuksen.

3.2.2

Opetusministeriön ja Helsingin yliopiston selvitykset

Opetusministeriö on esittänyt, että todistuksen antamista ei saa sitoa erityisiin todistusten jakotilaisuuksiin. Jos tutkinnon suorittanut ei halua odottaa jakotilaisuutta, on todistus annettava hänelle kohtuullisessa ajassa tutkinnon tultua suoritetuksi. Helsingin yliopiston eräissä tiedekunnissa noudatettua enintään kahden viikon toimitusaikaa voitaneen pitää kohtuullisena.

Helsingin yliopiston lisäselvityksen mukaan Helsingin yliopiston tiedekunnissa noudatetaan josain määrin toisistaan poikkeavia käytäntöjä tutkintotodistusten antamisessa. Varsinaisia todistustenjakotilaisuuksia ei järjestetä aivan kaikissa tiedekunnissa. Yhdessä tiedekunnassa todistukset annetaan etukäteen määrättyinä päivinä ilman erityistä tilaisuutta, yhdessä todistuksia annetaan publiikkien lisäksi myös muulloin ja yhdessä todistuksia toimitetaan jatkuvasti tilauksesta. Kahdessa jälkimmäisessä tiedekunnassa todistuksen toimitusaika on enimmillään noin kaksi viikkoa; kesäisin toimitusaika saattaa lomien vuoksi olla hieman pidempi kuin muulloin. Helsingin yliopisto on katsonut, että opiskelijan on voitava saada tutkintotodistuksensa kohtuullisessa ajassa viimeisen opintosuorituksen hyväksymisestä.

Helsingin yliopisto on myös todennut, että se tulee kiinnittämään huomiota siihen, että myös loppukeväästä opintonsa valmiiksi saavat ehtivät kevään viimeiseen publiikkiin ja että kesän aikana viimeiset kuulustelunsa tai muut opintonsa suorittaneita varten järjestetään publiikki mahdollisimman aikaisessa vaiheessa syksyllä. Vastaavasti aikatauluja päätettäessä on huolehdittava siitä, etteivät loppuvuodesta opintonsa loppuun saavat joudu odottamaan todistuksiaan kohtuuttoman kauan. Myös yliopistossa noudatettavien käytäntöjen muuttaminen siten, että kiireellisissä tapauksissa tutkintotodistuksia annettaisiin ainakin kesäisin myös ilman publiikkia, otetaan harkittavaksi.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan puhelimitse saadun tiedon mukaan valtiotieteellisen tiedekunnassa on nyttemmin toteutettu ylimääräinen mahdollisuus valmistua kesällä. Esimerkiksi kesän 2001 osalta opinnot tulee olla suoritettu tiistaihin 29.5. mennessä ja samana päivänä on viimeinen publiikki-ilmoittautumismahdollisuus klo 14.45 mennessä tiedekunnan yleiseen toimistoon. Varsinaista publiikkia, jossa tutkintotodistukset jaetaan, ei järjestetä, vaan tutkintotodistukset ovat noudettavissa tiedekunnan yleisestä toimistosta.

3.2.3

Kannanotto

Asioiden käsittelyn joutuisuus on hyvään hallintoon keskeisesti kuuluva vaatimus. Tämä menettelylinen perusoikeus on tutkintotodistusten suhteen sidottu valtiotieteellisen tiedekunnan käytännössä pääasiallisesti erityisiin todistusten jakotilaisuuksiin. Kun A:n viimeinen opintasuoritusmerkintä on merkitty 30.5.1999 on seuraava todistusten jakotilaisuus ollut 20.10.1999, joka on mielestäni ollut ajallisesti liian pitkä. Tutkintotodistuksella on merkitystä muun ohessa julkishallinnon virkoihin vaadittavien kelpoisuusvaatimusten osoittamisen osalta.

Asian arvioinnissa on otettava lisäksi huomioon opiskelijoiden yhdenvertaisuus, joka edellyttää tasapuolista kohtelua ja samanlaisten asioiden ratkaisemista samalla tavalla. Kun opiskelijoiden oikeus saada tutkintotodistus vaihtelee valtiotieteellisessä tiedekunnassa ajallisesti, samoin kuin myös eri tiedekuntien välillä, opiskelijoiden yhdenvertaisuus ei tässä suhteessa toteudu.

Katson, kuten opetusministeriö lausunnossaan, että vaikka tarkempia säännöksiä todistuksen antamisesta ei säädöstatasolla ole annettu, todistuksen antamista ei saisi sitoa erityisiin todistusten jakotilaisuuksiin. Jos tutkinnon suorittanut ei halua odottaa jakotilaisuutta, on todistus annettava hänelle siinä ajassa, että hyvään hallintoon kuuluva vaatimus käsittelyn joutuisuudesta ja tasapuolisuudesta pystytään toteuttamaan.

3.3

Toimenpiteet

Saatan edellä kohdassa 3.2.3 mainitun käsitykseni tutkintotodistusten antamisen joutuisuudesta Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen päätöksestäni opetusministeriölle ja edelleen Helsingin yliopiston valtiotieteelliseen tiedekuntaan toimitettavaksi.